

70

наук на тему „Дослідження поглинання і дисперсії світла у кристалах деяких поліциклічних сполук“ (захистив у червні 1957 р.). З жовтня 1956 р. у тому ж відділі працював молодшим, а від червня 1960 р.— старшим науковим співробітником. Від 1962 р.— член редколегії періодичного збірника-журналу „Квантова електроніка“.

У травні 1963 р. вчений захистив докторську дисертацію „Оптичні властивості кристалів в області екситонного поглинання“. Відтак у лютому 1965 р. став засновником і залишається незмінним завідувачем відділу нелінійної оптики Інституту фізики. З вересня 1964 р.— професор Київського політехнічного інституту (наукове звання професора отримав у листопаді 1965 р.).

У березні 1972 р. М. Бродин став членом-кореспондентом АН України, а з березня 1975 р. він очолює Секцію фізики неметалічних кристалів у Координаційній раді АН України з фізики твердого тіла. У квітні 1982 р. його обрано академіком АН України, і в 1990—1998 рр. виконував обов'язки академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України.

З червня 1987 р. по травень 2006 р. Михайло Семенович обіймав посаду директора Інституту фізики НАН України, а відтоді — його почесний директор. Він зберіг і розвинув кращі традиції цієї інституції, яка є найстарішим науковим закладом фізичного профілю в Україні. В Інституті утвердилися нові наукові напрями, зокрема фізика рідких кристалів, фізика біологічних систем та нанофізика. На світовому рівні ведуться роботи в галузі лазерної фізики та нелінійної оптики, фізики твердого тіла і фізичної електроніки. Про високий рівень досліджень свідчать гранти різних міжнародних наукових фондів, за кількістю яких Інститут лідирує серед інших інститутів НАН України.

М. Бродин — голова Наукової ради НАН України з квантової електроніки, а також член кількох наукових рад НАН України і Російської академії наук. Член Українського фізичного товариства, Українського оптичного товариства, Американського фізичного товариства, також міжнародних оргкомітетів і координаційних рад з нелінійної оптики і квантової електроніки, учасник багатьох міжнародних конференцій. Він був

Наприкінці жовтня цього року видатному українському історикові, д. чл. НТШ (з 9 грудня 2006 р.) Феодосієві Стеблійові виповнилося 80 років.

Народився ювіляр 21 жовтня 1931 р. у с. Суходолах Бродівського району на Львівщині. Після закінчення 1949 р. середньої школи почав учителювати. 1954 р. закінчив історичний факультет Львівського університету,

1957 р.— аспірантуру за спеціальністю „історія України“. Потрапивши за результатом конкурсу у відділ історії України Інституту суспільних наук, молодий історик увійшов до кола учнів та послідовників акад. Івана Крип'якевича. Феодосій Стеблій довгі роки працював на посадах завідувача відділу історії України, заступника директора з

головним редактором „Українського фізичного журналу“ (2002—2010), нині — член редколегій міжнародних журналів „Квантова електроніка“, „Materials Science“, „Фізика напівпровідників, квантова та оптоелектроніка“, „Світ фізики“, „Ukrainian Journal of Physical Optics“.

Лауреат багатьох премій: Ленінської премії в галузі науки (квітень 1966 р.), державної премії УРСР в галузі науки і техніки (грудень 1974 р.), Державної премії СРСР в галузі науки (грудень 1987 р.), Державної премії України в галузі науки і техніки (грудень 1994 р.), премії імені К. Синельникова НАН України (березень 1998 р.). З березня 1997 р. член Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Заслужений діяч науки і техніки України (1992), нагороджений орденом „За заслуги“ III і II ступенів (травень 1999 і 2008 р.), медаллю ім. С. І. Вавилова — нагородою Оптичного товариства імені Д. С. Рождественського (2000). Почесний доктор Львівського національного університету ім. Івана Франка (лютий 2000 р.) і Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (2009).

М. Бродин є автором понад п'яти монографій, 400 наукових праць і десятків офіційних свідочств на винаходи, створив авторитетні школи дослідників, які плідно працюють у галузях нелінійної оптики, лазерної фізики та фізики твердого тіла. У сучасних умовах динамічного розвитку науки, насамперед фізики, вчений зумів започаткувати низку важливих наукових напрямів, що їх визнають авторитетні спеціалісти з різних країн. Це:

- низькотемпературна кристалооптика і спектроскопія кристалів;
- шаруваті кристали. Поверхневі екситони;
- спектроскопія поляритонів;
- напівпровідникові лазери. Міні-лазери;
- динамічна голографія;
- нелінійна оптика: двофотонні збудження напівпровідників; оптична бістабільність; генерація гармонік; міжмодові взаємодії;
- лазерна фотоакустична спектроскопія.

М. Бродин зустрів свій ювілей сповнений сил і продовжує плідно працювати для розвитку вітчизняної науки. З роси та з води!

Ярослав ДОВГИЙ

наукової роботи, двічі (у 1981—1982 та 1988—1990) виконував обов'язки директора інституту. На початку 1990-х рр. учений сформував відділ нової історії України, який він очолює дотепер. Отже, як свого часу справедливо зазначив академік Ярослав Ісаєвич, „Феодосій Стеблій — один із тих хто, будував цей інститут, представляли і представляють його у світі науки“.

Заслужене визнання в наукових колах України та за її межами Феодосій Стеблій здобув ще у непростих 1960—1970-х рр., насамперед завдяки ґрунтовному дослідженню соціальної історії галицького селянства у першій половині та середині XIX ст. 1961 р. учений опублікував окремою монографією свою кандидатську дисертацію „Боротьба селян Східної Галичини проти феодального гніту в першій половині XIX ст.“ Згодом він став співупорядником фундаментальних збірників документів і матеріалів „Класова боротьба селянства Східної Галичини (1772—1849)“ (К., 1974), „Селянський рух на Україні 1826—1849 рр.“ (К., 1985), що розкривали широку панораму життя східногалицького села.

Ф. Стеблій завжди тяжів до вивчення національної думки українців Галичини, їхніх зв'язків з іншими народами Центрально-Східної Європи. 1966 р. в „Українському історичному журналі“ з'явилася ґрунтовна стаття про унікальну пам'ятку української політичної думки середини ХІХ ст., „Слово перестороги“ Василя Подолинського (вже у добу незалежності дослідник видав друком „Слово перестороги“ та опублікував статтю про В. Подолинського в авторитетному англомовному „Журналі українських студій“, що виходить у Канаді), в наступних роках — побудовані на новому джерельному матеріалі розвідки про поширення і видання творів І. Котляревського в Галичині, вплив діячів Кирило-Мефодіївського товариства на наш край та ін. Наприкінці 1980-х рр. Ф. Стеблій був відповідальним редактором колективних монографій „Руська трійця“ в історії суспільно-політичного руху і культури України“ (К., 1987), „Історичні передумови возз'єднання українських земель“ (К., 1989), а також збірника „Русалка Дністрова“: документи і матеріали“ (К., 1989). Ці публікації стали передвісниками переломних змін в українській історіографії.

Документи про життя наукових установ Львова радянської доби, опубліковані вже у наш час, свідчать, що, перебуваючи на керівних посадах в Інституті суспільних наук, Феодосій Стеблій відважувався опонувати партійній критиці ідейних відхилень в інститутських виданнях, підписувати позитивні характеристики тих працівників, яким на вимогу вищих партійних і державних інстанцій загрожувало звільнення з роботи. Він боровся проти неодноразових спроб ліквідації інституту, захищав його академічні свободи. А наприкінці переломних 1980-х років був одним із організаторів Шевченківської наукової конференції, на якій було прийнято ухвалу про потребу відновлення Наукового товариства ім. Шевченка.

1986 р. Ф. Стеблій очолив проведення першої Шашкевичівської конференції у Білому Камені. Відтоді він підготував чимало наукових симпозіумів, присвячених діячам „Руської трійці“, зокрема майже щорічні Шашкевичівські читання, став співголовою Шашкевичівської комісії, яка продовжила працю Інституту-заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі.

Після 1991 р. історик зміг повністю присвятити себе дослідженню улюбленої теми: історії українського національного відродження в Галичині у першій половині та середині ХІХ ст. Відтоді з-під його пера вийшла низка студій, що розкривають нові аспекти діяльності „Руської трійці“, формування національної традиції українців Галичи-

ни, зокрема роль культурної спадщини Київської Русі (наприклад, „Слова о полку Ігоревім“), а також ряду визначних українських діячів Наддніпрянщини. Окремо слід відзначити цикл студій над „лицарями польсько-українського духовного пограниччя“, які на певному етапі спричинилися до українського відродження.

Спектр наукових зацікавлень Ф. Стеблія широкий. Про це свідчать збірник праць „Шашкевичіана“, над яким постійно працює дослідник (у „новій серії“, відновленій в Україні, вийшло уже 6 випусків), збірники досліджень, присвячені „Просвіті“ та митрополитові Михайлові Левицькому, які виходять за редакцією Ф. Стеблія.

Великою чеснотою Феодосія Івановича є гідне вшанування пам'яті Івана Крип'якевича. Ще 1976 р. Феодосій Іванович на розширеному засіданні Вченої ради Інституту суспільних наук виголосив доповідь про життєвий шлях, наукову і громадську діяльність академіка. Відтоді він постійно працював над виданням творів свого вчителя, збором та оприлюдненням матеріалів і документів про нього. Врешті, 2001 р. за його редакцією вийшов друком ґрунтовний збірник студій про академіка І. Крип'якевича та його родинну традицію. Ф. Стеблій присвятив серію біографічних та історіографічних розвідок іншим видатним дослідникам історії української Галичини — Іванові Кревецькому, Іванові Карпинцю, Михайлові Тершаківцю. Стеблій є автором сотень статей в багатьох українських енциклопедіях (УРЕ, УЛЕ, Енциклопедія історії України та ін.).

Колеги та учні вченого завжди відзначають його доброзичливість, тактовність, розсудливість, оптимізм та невичерпну енергію. У студіях Феодосія Стеблія немає порожнього теоретизування, натомість їм притаманні об'єктивність, ґрунтовність, достовірність. Не дивно, що виступи вченого на багатьох міжнародних наукових конференціях (у Львові, Києві, Варшаві, Відні, Вірцбурзі, Кракові, Москві, Новому Саді, Перемислі, Пряшеві, Щеціні) завжди викликали велике зацікавлення.

Феодосій Стеблій присвятив себе щоденній службі Клію та Вітчизні, постійному науковому пошуку, не надаючи особливої ваги академічним ступеням, званням та почестям. Насправді ж його наукові здобутки давно заслуговують найвищого академічного визнання. Й у своє повноліття наш старший колега і вчитель Феодосій Стеблій залишається одним із небагатьох відданих охоронців суспільних і наукових ідеалів. Тому щиро-сердечно бажаємо: „Многая літа!“

Остан СЕРЕДА

в роки Першої світової став офіцером спершу

Наприкінці цього року виповнюється 80 років відомому вченому-хеміку, дійсному членові НТШ (з 24 листопада 2007 р.), доктору хемічних наук Романові-Любомиру Григоровичу Макітрі. Народився ювіляр 31 грудня 1931 р. у с. Оглядіві на Радехівщині. Його батько, Григорій Макітра (син Тадея, на той час заможного селянина Сокальщини) — народний вчитель,

австрійської, а згодом Української галицької армії, 1919 р. потрапив у полон і був інтернований. Пізніше продовжував працювати на педагогічній ниві. Мати походила з родини вчителів і також була вчителькою. Батько матері Іван Казанівський тривалий час був членом проводу учительської організації „Взаємна поміч українських вчителів“ та редактором газети „Учительське слово“.

Початкову освіту Роман Григорович здобував з перервами, що було пов'язано з різними перипетіями воєнного часу — у Львівській малій семінарії, де він закінчив 2-й гімназійний клас, у середній школі № 8 Львова (після 1944 р.), він легко опановував не лише точні науки, але й польську та німецьку мови. 1948 р. Р. Макітра вступив на хеміко-технологічний факультет